

DOI: <https://doi.org/10.69722/1694-8211-2024-57-113-117>

УДК: 377

Умарбекова А. А., пед. илимд. канд., доцент

umarbekova.1965@mail.ru

Асилбек кызы Канымгул, магистрант

asilbekkyzykanym@gmail.com

ТалМУ, Талас ш., Кыргызстан

ОРТО КЕСИПТИК ОКУУ ЖАЙЛАРЫНЫН СТУДЕНТТЕРИН РУХАНИЙ-АДЕПТИК ТАРБИЯЛООНУН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Макалада орто кесиптик билим берүү мекемелеринде окуучуларды руханий-адептик

113

Вестник Иссык-Кульского университета, №57, 2024

НАРОДНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ. ПЕДАГОГИКА. МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ

жактан тарбиялоонун заманбап технологиялары каралат. Келечектеги адистердин нарктык багыттарын калыптандыруу, моралдык сапаттарды жана жарандык жоопкерчиликти өнүктүрүү үчүн колдонулуучу негизги ыкмалар жана каражаттар талдоого алынган. Руханий адеп-ахлактык жана патриоттук баалуулуктарды билим берүү процессине эффективдүү киргизүүгө багытталган заманбап педагогикалык технологияларды талдоого көңүл бурулат. Бул технологияларды окуу процессинде колдонуунун көйгөйлөрү жана келечеги талкууланат. Азыркы коомдо орто кесиптик билим берүү мекемелеринин студенттерди тарбиялоодогу ролу кесиптик даярдоо менен гана чектелбестен, алардын руханий-адептик сапаттарын калыптандырууну да камтыйт. Орто кесиптик билим берүү мекемелеринде руханий-адептик тарбиялоонун технологиялары студенттердин арасында жарандык жана маданий баалуулуктарды калыптандырууда, этикалык нормаларды жана адеп-ахлактык принциптерди калыптандырууда чоң роль ойнойт.

Түйүндүү сөздөр: руханий-адептик тарбия, билим берүү технологиялары, тарбиялык методдор, педагогикалык ыкмалар, орто кесиптик билим берүү мекемелери, тарбия, технология, өспүрүм.

Умарбекова А.А., канд. пед. наук, доцент
umarbekova.1965@mail.ru
Асилбек кызы Канымгул, магистрант
asilbekkyzykanym@gmail.com
ТалГУ, г. Талас, Кыргызстан

ТЕХНОЛОГИИ ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ СРЕДНИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

В статье рассматриваются современные технологии духовно-нравственного воспитания учащихся в учреждениях среднего профессионального образования. Проанализированы основные методы и средства, применяемые для формирования ценностных ориентаций, развития моральных качеств и гражданской ответственности будущих специалистов. Основное внимание уделяется анализу современных педагогических технологий, направленных на эффективное внедрение духовно-нравственных и патриотических ценностей в образовательный процесс. Обсуждаются проблемы и перспективы использования этих технологий в учебном процессе. В современном обществе роль учреждений среднего профессионального образования в воспитании студентов не ограничивается профессиональной подготовкой, но включает и формирование их духовно-нравственных качеств. Технологии духовно-нравственного воспитания в средних профессиональных образовательных учреждениях играют важную роль в формировании у обучающихся гражданских и культурных ценностей, этических норм и моральных принципов.

Ключевые слова: Духовно-нравственное воспитание, образовательные технологии, методы обучения, педагогические методы, средние профессиональные образовательные учреждения, образование, технологии, подросток.

Umarbekova A. A., cand. pedagog. science, docent
umarbekova.1965@mail.ru
Asilbek kyzy Kanimgul, postgraduate
asilbekkyzykanym@gmail.com
TalSU c. Talas, Kyrgyzstan

TECHNOLOGIES OF SPIRITUAL AND MORAL EDUCATION OF STUDENTS OF SECONDARY VOCATIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article deals with modern technologies of spiritual and moral education of students in

institutions of secondary vocational education. The main methods and means used for the formation of value orientations, development of moral qualities and civic responsibility of future specialists are analyzed. The main attention is paid to the analysis of modern pedagogical technologies aimed at effective implementation of spiritual, moral and patriotic values in the educational process. The problems and prospects of using these technologies in the educational process are discussed. In modern society, the role of secondary vocational education institutions in the education of students is not limited to professional training, but also includes the formation of their spiritual and moral qualities. Technologies of spiritual and moral education in secondary vocational educational institutions play an important role in the formation of civic and cultural values, ethical norms and moral principles in students.

Key words: *Spiritual and moral education, educational technologies, teaching methods, pedagogical methods, secondary professional educational institutions, education, technologies, teenager.*

Заманбап чакырыктарды жана билим берүү чөйрөсүндөгү өзгөрүүлөрдү эске алуу менен, жалпы билим берүүчү инсанды өнүктүрүүгө жана орто кесиптик билим берүү уюмдарынын студенттеринин арасында жогорку адеп-ахлактык стандарттарды калыптандырууга көмөктөшүүчү руханий-адептик тарбиянын эффективдүү технологияларын иштеп чыгуу жана ишке ашыруу зарыл.

Билим берүүнүн руханий-адептик аспектиси кесиптик орто билим берүү мекемелериндеги окуу процессинин ажырагыс бөлүгү болуп саналат. Руханий-адептик билим берүүнүн технологиялары – окуучулардын баалуулук багыттарын жана мүнөздүү инсандык сапаттарын өнүктүрүүгө көмөктөшүүчү инновациялык ыкмалар.

Руханий-адептик тарбиялоонун ыкмалары ар түрдүү болушу мүмкүн, анын ичинде интерактивдүү методдор, оюн технологиялары, долбоордук иш-чаралар жана башка инновациялык ыкмалар.

Руханий-адептик тарбиянын технологиялары окуу процессине органикалык түрдө киргизилип, окуу дисциплиналары менен айкалыштырылышы керек. Руханий-адептик тарбиянын технологияларын ишке ашыруу жагымдуу билим берүү чөйрөсүн түзүүнү, администрациянын жана мугалимдердин колдоосун талап кылат.

Руханий-адептик тарбиялоо технологияларынын натыйжалуулугун ар кандай ыкмаларды жана каражаттарды колдонуу менен баалоо анкеталарды, сурамжылоолорду, байкоолорду жана натыйжаларды талдоону талап кылат.

Руханий-адептик тарбиялоо технологияларын колдонуунун натыйжалары көп кырдуу болушу мүмкүн, анын ичинде коомдук мамилелерди жакшыртуу, жеке жоопкерчиликти өнүктүрүү жана окуучулардын адеп-ахлактык деңгээлин жогорулатуу. Руханий-адептик билим берүүнүн технологиялары аймактын жана өлкөнүн маданий-тарыхый өзгөчөлүктөрүнө ылайыкталышы керек. Бул багыттагы адистердин ортосунда илимий-изилдөө жана тажрыйба алмашуу аркылуу руханий-адептик тарбия берүүнүн негиздеринин методикасын өркүндөтүү зарыл.

Коомдун баалуулуктары өзгөрүп, маалымат агымы уламдан-улам башаламан болуп жаткан азыркы заманда өсүп келе жаткан муундун руханий-адептик тарбиясынын ролу жогорулап баратат. Кесиптик орто билим берүүнүн окуучуларын руханий-адептик жактан тарбиялоо – бул аларда жалпы адамзаттык адеп-ахлак нормаларына негизделген баалуулуктар системасын калыптандыруунун, өз Ата-Мекенин сүйүүнү, улууларды сыйлоону, өзүн-өзү өркүндөтүү каалоосунун максаттуу процесси.

Орто кесиптик билим берүү мекемелеринин окуучуларын руханий-адептик жактан тарбиялоонун заманбап технологияларын талдоого, ошондой эле аларды окуу процессинде натыйжалуу пайдаланууга арналган негизги технологиялар.

Инсанга багытталган мамиле:

1. Ар бир окуучунун жеке өзгөчөлүктөрүн, анын баалуулуктарын, кызыкчылыктарын жана керектөөлөрүн эске алуу.

2. Инсандын өзүн-өзү өнүктүрүүсү жана өзүн-өзү ишке ашыруусу үчүн шарттарды түзүү.

Иш-аракет мамилеси:

1. Окуучуларды иш-аракеттердин ар кандай түрлөрүнө тартуу: волонтердук, патриоттук иш-чаралар, чыгармачылык сынактар, руханий-агартуу иш-чаралары.

2. Өз алдынча иштөөнү жана сынчыл ой жүгүртүүнү калыптандыруу.

Диалогдук мамиле:

1. Руханий жана адеп-ахлактык өнүгүү маселелери боюнча ачык талкууларды, тегерек столдорду, кызыктуу адамдар менен жолугушууларды уюштуруу.

2. Студенттер менен мугалимдердин ортосунда ишеним жана өз ара сый-урмат атмосферасын түзүү

Маалыматтык-коммуникациялык технологиялар:

1. Студенттерге руханий жана адеп-ахлактык билим берүү үчүн электрондук ресурстарды, социалдык тармактарды, онлайн курстарды колдонуу.

2. Маалыматтык көндүмдөрдү жана мазмунду сынчыл түшүнүүнү өнүктүрүү.

Натыйжада:

Руханий-адептик тарбиялоонун заманбап технологияларын колдонуу төмөнкүлөргө мүмкүндүк берет:

- ✓ студенттердин арасында туруктуу баалуулуктар системасын калыптандыруу;
- ✓ алардын руханий-адептик сапаттарын: боорукердикти, чынчылдыкты, жоопкерчиликти, кайрымдуулукту, мекенчилдикти өнүктүрүү;
- ✓ аларды азыркы коомдун турмушуна, кесипти жана турмуш жолун аң-сезимдүү тандоого даярдоо.

Орто кесиптик билим берүү мекемелеринде окуучуларды руханий-адептик жактан тарбиялоодо технологияны колдонуу үчүн студенттерде баалуулуктарды жана адеп-ахлактык сапаттарды өнүктүрүүгө көмөктөшүүчү ар кандай ыкмаларды колдонсо болот болот.

Интерактивдүү технологиялар окуучуларды руханий-адептик жактан тарбиялоодо чоң роль ойнойт. Алар студенттерди эффективдүү окутуу үчүн социалдаштыруунун ар кандай формаларын жана механизмдерин колдонууга мүмкүндүк берет.

Негизги аспектилердин бири – студенттердин руханий жана адеп-ахлактык потенциалын активдештире алган инсанга багытталган билим берүү технологиясы. Бул ыкма студенттерде терең баалуулуктарды жана моралдык сапаттарды өнүктүрүүгө жардам берет.

Педагогикалык технология долбоору да студенттерди руханий-адептик жактан тарбиялоонун эффективдүү куралы болуп саналат. Ал студенттер арасында баалуулуктарды калыптандырууга салым кошуу менен, маданий салттар жөнүндө идеялардын деңгээли жана критерийлери боюнча иштөөгө мүмкүндүк берет.

Ошентип, интерактивдүү технологияларды, окутуунун инсанга багытталган ыкмаларын жана долбоордук педагогикалык технологияны колдонуу орто кесиптик билим берүү мекемелеринде студенттерди руханий-адептик жактан тарбиялоо процессин олуттуу түрдө жакшыртат.

Орто кесиптик билим берүүнүн студенттерин руханий-адептик жактан тарбиялоо өзүн-өзү өнүктүрүүгө, өзүн-өзү өркүндөтүүгө жана руханий жактан өсүүгө жөндөмдүү инсанды калыптандыруунун маанилүү фактору болуп саналат.

Адабияттар:

1. Аванесова, Г. А. Мурунку жана азыркы ата мекендик аналитикада руханий маданияттын жана руханияттын интерпретациясы [Текст] / Г. А. Аванесова // Вестник Моск. унив. Сер. 7. Философия. - 1998. - № 4. - Б. 3-17.
2. Вулфов, Б. З. Педагогика негиздери [Текст] / Б. З. Вулфов, В. Д. Иванов. - М., 1999.
3. Романенко, Н. М. Жогорку класстын окуучуларынын руханий маданиятын тарбиялоо : пед. илимдер докт. ... диссертациянын авторефераты [Текст] / Н. М. Романенко. - М., 2003.
4. Васильева, Н. Н. Студенттерди окутуунун инсандык багыттагы маданияттар аралык коммуникативдик технологиясы: пед. илимдер кандидаты ... диссертация [Текст] / Н. Н. Васильева. - Ростов-на-Дону, 2000. - 223 б.